

Smålands flora

Linnéåret 2007 kunde knappast ha avrundats bättre än med en flora över jubilearens hemprovins. Och minsann, efter 30 års inventerande och forskande blev *Smålands flora* klar och utgiven, en födelsedagspresent värdig en blomsterkonung!

Men nu är det inte Linné som skall gratuleras, utan florans projektgrupp, Föreningen Smålands Flora, och alla inventerare, för slutprodukten är inte vilken flora som helst. Det är ett vackert, gediget, faktaspäckat verk i två band som tillsammans väger drygt 5 kg!

Redan vid den första anblicken av *Smålands flora* insåg jag att det här skulle bli lärorikt. Omslagen pryds nämligen av en mycket närstående bild av en linneblomma, och för mig var det en total överraskning att den är så hårig inuti. Även om linnean är Smålands landskapsblomma, har symbolen för floraprojektet varit *Parnassia*, slätterblomma, och *Parnassia* heter också föreningens tidskrift. Bokryggarna har därför dekorerats med slätterblommor, en på volym 1, två på volym 2.

Volym 1, som omfattar 336 sidor, kan kallas florans "allmänna del". Den innehåller det sedvanliga kringmaterial som man behöver för att kunna dyka in i ett landskaps floristiska finesser, och lite till. Först ges en god och lättillgänglig beskrivning av landskapet Småland, vilket leder vidare till de utmärkt skrivna, ekologiska kapitlen "Sambandet mellan mark och växt", "Landskapets utveckling" och "Vegetationstyper och växtplatser".

Sedan följer två kapitlen om Smålands floristiska utforskning. Det första omfattar den historiska aspekten, vilken belyses genom att ett stort antal smålandsbotanister från Wexionius till Stenberg presenteras. Presentationerna är ofta överraskande personliga, men de ger också många klagörande detaljer om de botaniska insatserna. Det andra kapitlet, "Hur Små-

lands flora blev till", behandlar floraprojektets utvecklingsfaser, arbetsmetoder och handhavande av data. Det är kort men ger en fascinerande inblick i de åtaganden och

vedermödor som ankommer de som ger sig in i ett ideellt projekt. Men här finns också mycket värme; en provinsflorist brinner för sin sak.

Förutom ett kapitel "Smålands flora i siffror", handlar resten av volym 1 om botaniska utflyktsmål. Lokalerna presenteras kommunvis med bra översiktskartor. Lokalbeskrivningarna tar även upp sådant som faller utanför botaniken, något som förstärker känslan av att vår flora utgör en del av en spännande väv med flera dimensioner.

Volym 2, som omfattar 880 sidor, utgörs av inventeringens manifest, växtförteckningen på 3028 taxa, med tillhörande listor över de 1434 rutornas meddelare, inventerare och rapportörer. Den nästan kvadratiske textytan har här utnyttjats effektivt genom att texten satts i tre spalter; en smart layout som möjliggör att kartorna kunnat placeras in i texten utan att stjåla så mycket utrymme. Vackert och effektivt.

Alla kärleväxter som uppgivits för Småland behandlas i boken. Särskilt berömvärdt är att författarna har varit kritiska ända ut i fingerspetsarna och lagt alla korten på bordet. Man har lagt stor möda på att bedöma och bemöta tvivelaktiga och felaktiga uppgifter, och motiverar även skälen till sina ställningstaganden så att läsaren förstår hur man tänkt. Oupplärade problem redovisas, och växter med avvikande morfologi i Småland beskrivs så att alla kan leta efter dem. Man skyggar inte heller för att redovisa inventeringsluckor, något som sporrar till vidare undersökningar. Att redogöra för vad man *inte* vet, det är stort!

Växtfamiljernas ordningsföljd skiljer sig från den brukliga. Den bygger på nya rön om deras släktskap, så *Smålands flora* är här en föregångare. Inom familjerna står sedan växterna i bokstavsordning efter sina vetenskapliga namn. För de växter som verkligen blivit funna i Småland anges primäruppgifter, eventuella småländska namn, växtmiljö, antal fyndrutor och allmänhetsgrad. Lokallistor finns för många taxa, inte bara för de mest sällsynta, till exempel nämns ofta utpost- och marginallokaler.

Texten i floran är mycket välskriven. Trots den kolossala faktamängden är det mesta lätt att förstå, och många facktermer förklaras på plats. Textmängden ökar för "intressanta" taxa, till exempel ovanliga och sällsynta växter, de med intressant spridnings- eller fyndhistorik, och de med inomartsvariation eller särskilda ekotyper. De "triviala" arterna avverkas i betydligt kortare texter, ett dilemma som delas med andra floror. Varför finns det egentligen så lite att skriva om blekstarr *Carex pallescens* när den ändå blivit funnen i 1383 rutor?

För 1114 växter presenteras den kända utbredningen i kartform. Man använder en grön färg som täcker de 5 × 5 km-rutor där växten anträffats efter 1977 ("aktuella uppgifter", dvs. under inventeringen), och mörkare prickar för rutor där växten påträffats före 1978 ("tidigare uppgifter"). För sällsyntare växter finns istället en lokalförteckning, men för de flesta allmänna växter redovisas endast rutantal.

Hittar man då inga felaktigheter i *Smålands flora*? Kanske, men då måste man vara petig, eller en styv smålandskännare. De få fel jag hittat är bagatellartade, till exempel grunnar jag på om landskapet inventerats av 344 (del 1, sid 8) eller av 380 (del 1, sid 155) inventerare. Rena faktafel i artförteckningen verkar överhuvudtaget inte finnas (!), och jag har bara stött på en enda referens som saknas i litteraturförteckningen, nämligen "Engström 1927", källan till en förekomst av skogsfru *Epipogium aphyllum* vid ingången till Skurugata som självaste Albert Engström påstod sig ha sett när han var 14 år! Arwidsson och Hultén trodde på Engström, men det gör inte smålandsfloras projektgrupp.

En del läsare kan säkert tycka att lokallistorna är för långa och detaljrika, men jag vill i stället försvara att man publicerar så goda sammanställningar, för det här är ju faktiskt en uppslagsbok! Min enda anmärkning gäller i stället utbredningskartorna, där den gröna färgen som markerar aktuella fynd är för ljus. Särskilt svårt är det att urskilja rutorna kring sjöarna i söder, eftersom deras blå färg har samma färgstyrka som det gröna. Färgen förbises också lätt på kartor med få förekomster, särskilt om där finns många prickar för äldre lokaler.

Jag skulle också gärna ha sett kartor för *alla* taxa som ej har lokallistor; dels för att möjliggöra eftersök i de rutor där en växt ej påträffats (denna information saknas i texten), dels för att man vid en hastig koll lätt missar de vanliga arterna, särskilt om texten är kort som för grässtjärnblomma *Stellaria graminea* (sid. 269). Anmärkningsvärt nog saknar också vissa vanliga kustväxter karta, till exempel saltarv *Spergularia salina* (sid. 268). Att behöva kolla mot texten för att se om ytterligare arter kan finnas i en viss trakt känns jobbigt efter ett tag.

Vi kommer knappast att få se någon som kånkar på Smålands flora i fält (kanske i en cykelväska?), men det här är definitivt ett verk för var mans bokhylla, särskilt om man är det minsta intresserad av floristik. Trots att jag endast i ringa grad beluppat Småland, använder jag nu floran dagligen för att kolla de senaste rönen, eller när jag letar efter referenser eller uppslag. Det beror inte bara på att jag är fackbotanist, *Smålands flora* är helt enkelt den fullkomliga provinsfloran. Slutomdömet lånar jag av Gert Fyking: – Äntligen!

✿ STEFAN ERICSSON

Smålands flora

Margareta Edqvist & Thomas Karlsson (red.) 2007.

Utgiven av SBF-förlaget, Uppsala. 336 + 880 sidor. ISBN 978-91-972863-9-8.

Pris: 300 kronor + frakt. Boken kan köpas via SBF:s kansli (telefon: 018-471 28 91, e-post: barbro.beck-friis@sbf.c.se).